

ชุมชนบ้านนาอิสาน

สถานที่ตั้งชุมชนบ้านนาอิสาน ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนที่มีการอนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นเมืองในชุมชน

พืชพื้นเมืองที่มีการอนุรักษ์ในชุมชน

ได้แก่ มะฮอกกานี พยุง พะยอม ยางนา กระโดน ตะแบกชานาง กระบาก กฤษณา มะขามป้อม
หมากเฒ่า ทองกวาว (จาน) เหงือกปลาหมอ พิมเสน จอกน้ำ (กระโดนน้ำ) ต้นหูหนู (แผ่บาร์มี) คุณชมพู่

ต้นมะฮอกกานี

ต้นพยูง

ต้นพะยอม

ต้นยางนา

ต้นกระโดน

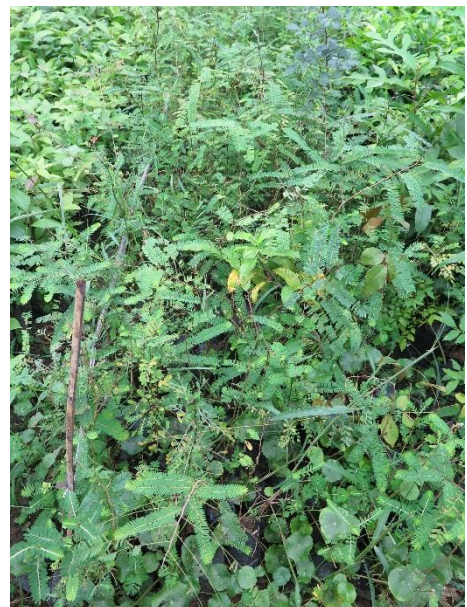
ต้นตะแบกขานาง

ต้นกระบาก

ต้นกฤษณา

ต้นมะขามป้อม

ต้นหมากเฒ่า

ต้นทองกวาว (ต้นจาม)

ต้นเหงือกปลาหมอ

ต้นพืมนเสน

ต้นจิกน้ำ (กระโดนน้ำ)

ต้นหูหนู (แม่บารมี)

ต้นคูณชมพู

ประวัติชุมชน

ในพื้นที่รอยต่อของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนในชุมชนชาวไทยอีสานแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่ห่างไกลจากการรับรู้ของคนทั่วไปมานานกว่า 20 ปี แม้จะอยู่ห่างไกลและทุรกันดารเพียงใด กระแสบริโภคนิยมและการส่งเสริมเกษตรอุตสาหกรรม ยังคงคืบคลานไปถึง และมีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยากจะหลีกเลี่ยงในช่วงปี 2537 ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม เกษตรกรอาวุโสและผู้นำทางความคิดด้านการจัดการวนเกษตร ในพื้นที่ภาคตะวันออก ร่วมกับกลุ่มพระสงฆ์ ออกยাত্রาเพื่อสำรวจทรัพยากรในเขตป่ารอยต่อ 5 จังหวัด ได้มาพบกับกลุ่มคนซึ่งส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และขอนแก่น กำลังอยู่ในสภาพที่อ่อนแอ ทั้งด้านขวัญกำลังใจและการจัดการชุมชน คนอีสานเหล่านี้ อพยพมาบุกเบิกตั้งรกรากตั้งแต่ปี 2520 เริ่มจากการมาเป็นคนงานรับจ้างตัดไม้ให้กับกลุ่มสัมปทาน จากนั้น ก็พากันจับจองที่ทำกินและปลูกสร้างบ้านเรือนในบริเวณป่าเสื่อมโทรมแห่งนั้น แล้วก็พากันชักชวนญาติพี่น้องอพยพมาอาศัยอยู่เพิ่มเติม จนกระทั่งปัจจุบันก่อตั้งเป็นชุมชนบ้านนาอีสาน หมู่ที่ 16 ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

สภาพภูมิประเทศ

พื้นที่เขตเทศบาลตำบลสนามชัยเขตมีลักษณะเป็นที่ดอน ที่ราบ สลับกันไปจนถึงที่ราบลุ่มแอ่งกะทะมีลักษณะลาดเอียงเล็กน้อย มาทางทิศตะวันออก บรรจบกับแนวสัปดาห์ซึ่งไหลผ่านจากแนวเขตด้านตะวันตกเฉียงใต้ พาดผ่านไปทางทิศเหนือ สายน้ำอีกเส้นหนึ่งจะอยู่ทางเขตแดนด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้จากหลักเขตที่ 7 - 8 ติดกับห้วยน้ำใส ส่วนลักษณะของดินเป็นทรายร่วน และดินร่วนปนทราย

ลักษณะภูมิอากาศ

เป็นพื้นที่ที่มีความชุ่มชื้น อากาศสบายไม่ร้อนมากนักเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นในเขตภาคกลางสามารถแบ่งฤดูกาลได้เป็น 3 ฤดูดังนี้ ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงของมรสุม ตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่มีคุณสมบัติเย็นและแห้งจะแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทยในช่วงนี้ ทำให้มีอากาศหนาวเย็นโดยทั่วไป ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ และสิ้นสุดประมาณกลางเดือนพฤษภาคม ในระยะนี้จะมี หย่อมความกดอากาศต่ำเนื่องจากความร้อนปกคลุมประเทศไทยตอนบน ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนจัดที่สุดในรอบปี ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเข้าสู่ประเทศไทย อากาศจะเริ่มชุ่มชื้นขึ้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยมีฝนตก หนาแน่นในช่วงเดือนกันยายน

วัฒนธรรมและประเพณี

1. ประเพณีสงกรานต์

กิจกรรมของชาวบ้านในประเพณีสงกรานต์ จะมีการ**ทำบุญตักบาตร** นับว่าเป็นการสร้างบุญสร้างกุศลให้กับตนเอง อีกทั้งยังเป็นการอุทิศส่วนกุศลนั้นให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว การทำบุญในลักษณะนี้ มักจะมีการเตรียมไว้ล่วงหน้า เมื่อถึงเวลาทำบุญก็จะนำอาหารไปตักบาตรถวายพระภิกษุที่ศาลาวัดโดยจัดเป็นที่รวมสำหรับการทำบุญ ในวันเดียวกันนี้หลังจากที่ได้ทำบุญเสร็จเรียบร้อยแล้ว การ**สรงน้ำพระ** เป็นการ

รดน้ำพระพุทธรูปที่บ้านและที่วัด ซึ่งในบางที่ก็จะมีการจัดให้สงฆ์เพิ่มเติมน้ำด้วย การบังสกุลอัฐิ สำหรับเจ้ากระดูกของญาติผู้ใหญ่ที่ได้ล่วงลับไปแล้ว มักทำที่เก็บเป็นลักษณะของเจดีย์ จากนั้นจะนิมนต์พระไปบังสกุล การรดน้ำผู้ใหญ่ คือการที่เราไปอวยพรผู้ใหญ่ที่ให้ความเคารพนับถือ อย่าง ครูบาอาจารย์ มักจะนั่งลงกับที่ จากนั้นผู้ที่รดก็จะเอาน้ำหอมเจือกับน้ำธรรมาดลงไปที่มือ ผู้หลักผู้ใหญ่ก็จะให้ศีลให้พรผู้ที่ไปรด หากเป็นพระก็อาจนำเอาผ้าสบงไปถวายเพื่อให้ผลัดเปลี่ยนด้วย แต่หากเป็นฆราวาสก็จะหาผ้าถุงหรือผ้าขาวม้าไปให้เปลี่ยน มีความหมายกับการเริ่มต้นสิ่งใหม่ๆ ในวันปีใหม่ไทย

2. ประเพณีบุญบั้งไฟ

นิยมทำกันในเดือนหก ถือเป็นประเพณีสำคัญที่จะขาดไม่ได้ เพราะตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานมีความเชื่อว่า ถ้าปีใดไม่จัดงานบุญบั้งไฟ ฟ้าฝนก็จะไม่ตกต้องตามฤดูกาล เกิดความแห้งแล้ง ไม่มีน้ำทำนา แต่ถ้าปีใดจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ ฟ้าฝนก็จะตกต้องตามฤดูกาล เกิดความอุดมสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัย งานบุญบั้งไฟจึงถือเป็นงานประเพณี ประจำปีที่สำคัญของชาวอีสาน พอใกล้ถึงวันงานชาวอีสานไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็จะกลับบ้านไปร่วมงานบุญบั้งไฟซึ่งเป็นงานที่สร้างความรักความสามัคคีของคนท้องถิ่นเป็นอย่างดี

3. ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ

สำหรับการตักบาตรเทโวโรหณะ พระสงฆ์ สามเณร ได้เดินลงจากอุโบสถ เพื่อมารับบิณฑบาตรเปรียบเสมือนหนึ่งเป็นยอดเขาสิเนรุราช ตามความเชื่อในพุทธตำนาน เพื่อระลึกถึงวันที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จกลับจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ หลังจากเทศนาอภิธรรมปิฎกโปรดพุทธมารดาในเทวโลก โดยมีขบวนแห่บุษบกประดิษฐานพระพุทธรูป พร้อมเทวดา เดินนำหน้ามีพุทธศาสนิกชนจำนวนมากร่วมทำบุญตักบาตรด้วยข้าวสาร อาหารแห้ง อาหารสด ขนมต้ม และดอกไม้ธูปเทียน เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ผู้นำในชุมชน และกลุ่มผู้นุรักษ์

นางจันทร์เพ็ญ แสนภา

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดกับ ต.ทุ่งพระยา อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา

ทิศใต้ ติดกับ อ.ท่าตะเกียบ จ.ฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันออก ติดกับ อ.วังน้ำเย็น จ.สระแก้ว

ทิศตะวันตก ติดกับ ต.คูยายหมี อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา

อาชีพ

อาชีพหลัก ทำนา ทำสวน/ทำไร่

อาชีพเสริม เลี้ยงสัตว์

เจ้าหน้าที่สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชเก็บข้อมูลการสำรวจชุมชน
โดยสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และผู้อนุรักษ์พันธุ์พืชในชุมชน
เกี่ยวกับประวัติชุมชน ความเป็นมา และข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านนาอิสาน ตำบลท่ากระดาน อำเภอ
สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

เจ้าหน้าที่สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชเก็บข้อมูลการสำรวจชุมชน
โดยสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และผู้อนุรักษ์พันธุ์พืชในชุมชน
เกี่ยวกับประวัติชุมชน ความเป็นมา และข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านนาอิสาน ตำบลท่ากระดาน อำเภอ
สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

